

Регламент (ЕС) 2024/1735¹ на Европейския парламент и на Съвета от 13 юни 2024 година за създаване на рамка от мерки за укрепване на европейската екосистема за производство в областта на технологиите за нулеви нетни емисии и за изменение на Регламент (ЕС) 2018/1724

На 28.06.2024 г. в Официален вестник на Европейския съюз е публикуван Регламент (ЕС) 2024/1735² на Европейския парламент и на Съвета от 13 юни 2024 година за създаване на рамка от мерки за укрепване на европейската екосистема за производство в областта на технологиите за нулеви нетни емисии и за изменение на Регламент (ЕС) 2018/1724.

В Глава IV „Достъп до пазари“ са предвидени минимални задължителни изисквания за устойчивост при възлагане на обществени поръчки от публични и секторни възложители (в обхвата на директива, 2014/24/ЕС или 2014/25/ЕС), които включват като част от своя предмет технологии за нулеви нетни емисии, или при договори за строителство, включващи въпросните технологии, както и при договори, възложени въз основа на рамково споразумение, когато прогнозната стойност на тези споразумения е равна на или по-висока от европейските прагове³.

Технологиите за нулеви емисии, обект на регулация, са определени в чл. 4 (параграф 1, буква а)-к) от Регламента и включват:

- технологии за слънчева енергия, включително: технологии за фотоволтаична енергия, слънчева топлинна електрическа енергия и слънчева топлинна енергия;
- технологии за вятърна енергия от разположени на сушата инсталации и за енергия от възобновяеми източници в морето;
- технологии за акумулаторни батерии и за акумулиране на енергия;
- технологии за термopомпи и за геотермална енергия;
- технологии за водород, включително електролизьори и горивни елементи;
- технологии за устойчиво добиван биогаз или биометан;
- технологии за УСВ;
- технологии за електроенергийната мрежа, включително технологии за зареждане с електроенергия за транспорта и технологии за цифровизиране на електроенергийната мрежата;
- технологии за енергия от ядрено делене, включително технологии, свързани с ядрения горивен цикъл;
- технологии за устойчиви алтернативни горива;
- технологии за водоелектрическа енергия.

Разпоредбите в областта на обществените поръчки са предвидени в чл. 25 от Регламента, където са посочени три вида задължителни изисквания, които следва да се включват в условията на поръчките:

- изисквания за екологична устойчивост (чл. 25, пара. 1);
- изисквания в социалната сфера, заетостта, киберсигурността и навременно изпълнение (чл. 25, пара. 3) и
- изисквания относно икономическата устойчивост (чл. 27, пара.7).

¹ Регламентът е достъпен на адрес: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=OJ%3AL_202401735

² Европейска комисия е публикувала въпроси и отговори по прилагането на регламента, които са достъпни на български език на адрес: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/qanda_23_1666

³ С цел улеснение актуалните стойности прагове са достъпни тук

Минималните изисквания за екологична устойчивост се определят с Акт за изпълнение, който Европейската комисия следва да приеме в срок до 30 март 2025 г. и може да са под формата на технически спецификации или изисквания, както и като условия за изпълнение на договора за обществена поръчка. Възложителите може да използват допълнителни минимални изисквания или критерии за възлагане във връзка с екологичната устойчивост.

Задължението за включване на изисквания за екологична устойчивост се прилага считано от 29.06.2024 г., като до 30.06.2026 г. то се прилага само за договори, сключени от Централните органи за покупки и за договори на стойност, равна или по-висока от 25 млн. евро.

Освен минимални задължителни изисквания за екологична устойчивост, възложителите трябва да приложат поне едно от следните условия, изисквания или договорни задължения за договорите за строителство, които имат като част от своя предмет технологии за нулеви нетни емисии:

- специално условие, свързано със съображения, отнасящи се до социалната сфера или заетостта, под формата на клауза за изпълнение на договора;
- изискване за доказване на съответствие с приложимите изисквания за киберсигурност, предвидени в Регламента за киберустойчивост, включително, когато е целесъобразно и когато е възможно, чрез съответната европейска схема за сертифициране на киберсигурността;
- специфично договорно задължение за навременна доставка на компонент на договора, свързан с технологии за нулеви нетни емисии, което може да породи задължение за плащане на определена такса, ако това задължение не бъде изпълнено, и което надхвърля изискванията, предвидени в приложимо национално законодателство, ако такова законодателство съществува.

Предвидените задължителни изисквания относно икономическата устойчивост имат за цел да защитят европейското производство и Единния вътрешен пазар на Съюза от трети страни и се отнасят до въвеждане на задължение:

- за срока на договора да не се доставят повече от 50 % от стойността на конкретната технология за нулеви нетни емисиите всяка отделна трета държава, както е определено от Комисията;
- за срока на договора не повече от 50 % от стойността на основните специфични компоненти на конкретната технология за нулеви нетни емисии да се доставят или предоставят пряко от спечелилия оферент или от подизпълнител от всяка отделна трета държава, както е определено от Комисията;
- да се предоставят на възложителите при поискване от тяхна страна подходящи доказателства относно горепосочените задължения най-късно при приключване на изпълнението на договора;
- да се заплаща пропорционална такса в случай на неспазване на горепосочените условия размер на най-малко 10 % от стойността на конкретните технологии за нулеви нетни емисии от договора.

Възложителите поставят посочените изисквания, когато е налице някоя от следните предпоставки:

- към момента на поканата за участие в процедура за възлагане на обществена поръчка или при започването на такава процедура Комисията е определила, че делът на конкретна технология за нулеви нетни емисии или на нейните

- основни специфични компоненти с произход от трета държава съставлява повече от 50 % от доставките в Съюза на тази конкретна технология за нулеви нетни емисии или на нейните основни специфични компоненти, или
- делът на доставките в рамките на Съюза на конкретна технология за нулеви нетни емисии или на нейните основни специфични компоненти с произход от трета държава се е увеличил средно с най-малко 10 процентни пункта за две последователни години и достига най-малко 40 % от доставките в рамките на Съюза.

Възложителите могат по изключение да не прилагат изискванията за екологична устойчивост и другите изисквания, свързани със социалната сфера, заетостта, киберсигурността и навременното изпълнение, когато:

- необходимите технологии за нулеви нетни емисии могат да бъдат доставени от конкретен икономически оператор и не съществува достатъчно добра алтернатива или заместител и отсъствието на конкуренция не се дължи на изкуствено стесняване на параметрите на процедурата за възлагане на обществена поръчка;
- не са подадени подходящи оферти или подходящи заявления за участие в отговор на подобна предишна процедура за възлагане на обществена поръчка, обявена от същия възлагащ орган или възложител през двете години непосредствено преди началото на планираната нова процедура за възлагане на обществена поръчка;
- тяхното прилагане би задължило възложителя да придобие оборудване с непропорционални разходи или би довело до техническа несъвместимост при експлоатацията и поддръжката.

Очакваните разлики в разходите от над 20 % могат да се считат от възложителите за непропорционални.

Когато прилагането на приноса за устойчивост, свързан със защитата от трети страни, доведе до ситуация, при която в отговор на процедура за възлагане на обществена поръчка не са подадени подходящи оферти или заявления за участие, възложителите може по изключение да решат:

- да използват процедурата на договаряне без предварително обявление или
- да решат да не прилагат въпросния принос за устойчивост за конкретна последваща процедура за възлагане на обществена поръчка, насочена към задоволяване на същите потребности като тези, довели до започването на първоначалната процедура.